

‘Populariteit is vluchtiger dan alcohol’

TEKST FRANK WAALS
FOTOGRAFIE OLIVIER MIDDENDORP/ANP

Van leraar tot Kamerlid, burgemeester, presentator, omroepbaas en klimaatreus. Ed Nijpels (71) is niet in een hokje te stoppen of een man die graag binnen de lijntjes kleurt. Voor de camera en in het nachtleven zocht hij de randen van het toelaatbare op, maar ging daar nooit overheen. Een interview met een levensgenieter en realist. ‘Ben je van mening dat iets niet deugt, spreek je dan uit. Altijd. Op elk moment.’

B

Bevalt het leven voorbij de zeventig?

‘Uitstekend, al ben ik er totaal niet mee bezig. Pensioengerechtigde leeftijd? Ik heb het altijd als een raar fenomeen beschouwd. De drukte is niet afgenomen en ik doe niets anders dan voorheen. Aan mensen die op 1 januari het roer drastisch omgooien heb ik dan ook een pesthekel. Neem het liever per dag en verander op het moment dat het goed aanvoelt. Of niet, dat kan natuurlijk ook. Verder eet ik gezond en sport ik, op zo nu en dan een rondje fietsen door Amsterdam na, niet. Ik ben een groot aanhanger van Midas Dekkers die in zijn boeken feilloos aantoont dat dieren maar om drie redenen hard gaan lopen: als ze willen ontsnappen, wanneer ze jagen op een prooi of op het moment dat ze achter een vrouwtje aan gaan. Verder willen ze vooral ontspannen. Een prima gedachte. Het menselijk lichaam is er helemaal niet op gebouwd om continu allerlei sportbewegingen uit te voeren.’

Nooit geprobeerd ook?

‘Ik ben van jongs af aan astmapatiënt, dus na 20 meter lopen was ik al buiten adem. Daarin leek ik op mijn broers die de aandoening ook hadden. Tegenover mijn garage staat een sportcomplex

met drie verdiepingen. Daar sta ik soms verbijsterd te kijken hoe jong en oud op allerlei ingewikkelde apparaten tekeergaat. Zorg gewoon dat je verstandig eet en goed slaapt. Ik ga altijd laat naar bed, maar slaap ook uit. Zo neem ik voldoende rust en blijf ik vol energie. Wat ook bijdraagt aan een goede gemoedstoestand: stel niets uit. Een goede vriend bezoeken, doe het nu. Een mooie reis maken, doe het nu. Voor je het weet is het te laat. Morgen kun je dood zijn. Mijn levensmotto is: nooit wachten op later. Zo heb ik alle wereldwonderen bezocht, op de Machu Picchu in Peru na. Daar zou ik heen gaan ter gelegenheid van mijn zeventigste verjaardag, totdat covid roet in het eten gooide. Dat staat dus nog op mijn bucketlist.’

Heeft u zich nooit schuldig gemaakt aan uitstelgedrag?

‘Laat ik het maar eerlijk toegeven: piano had ik graag leren spelen. Het zou fantastisch zijn om een kroeg binnen te stappen, achter dat gevaarte plaats te nemen en binnen een paar minuten de hele tent plat te spelen. Ook skiën had ik graag onder de knie gekregen, maar mijn pogingen daartoe liepen op niets uit. Zwakke enkels verhinderen dat ik met mijn kinderen en kleinkinderen fanatiek de piste op kan. Dat wel doen is in mijn geval vragen om ongelukken. Verder had ik misschien wat eerder in mijn leven werk kunnen maken van mijn manier van communiceren. Daarin ben ik misschien niet altijd even vriendelijk geweest. Ik hou echter van doorpakken en niet zeuren. Dan moet je weleens streng zijn ten einde dingen ordelijk te kunnen laten verlopen.’

Moet je een klootzak kunnen zijn om het ver te schoppen?

‘Dat is niet het juiste woord. Ik spreek liever van “durven doorpakken”. Hoe vaak komen we in het bedrijfsleven of in de politiek niet mensen tegen die om de zaak heen draaien wanneer hen om een mening gevraagd wordt? Of nog erger: bang zijn om ergens iets van te vinden, wegduiken en niet thuis geven wanneer problemen zich aandienen. Vrienden van mij zijn publicitair weleens in de problemen gekomen, met als gevolg dat directe collega’s met een grote boog om hem of haar heen liepen. Zo ben ik niet opgevoed. Ik kom uit een groot gezin met acht kinderen, waarvan ik als een van de jongsten met een ernstig stotterprobleem helemaal onderaan in de hiërarchie bungelde. Ik had niets in te brengen. Nog steeds niet, trouwens. Toch leerden onze ouders ons: ben je van mening dat iets niet deugt, spreek je dan uit. Altijd. Op elk moment.’

Bent u daarom ook zo vroeg voor de klas terechtgekomen?

‘Ik was pas 21 toen ik op een meisjesschool in Roosendaal twee gymnasiumklassen, twee mms-klassen en twee 4 havo-klassen maatschappijleer onderwees. Dat was toen een nieuw vak en mocht ik voor acht uur in de week geven, naast mijn eigen studie. Het betaalde voor een student vrij aardig, dus dat zag ik wel zitten. Mijn eigen docenten geschiedenis en Nederlandse taal hebben me de liefde voor het lesgeven meegegeven. De manier waarop zij mij kennis bijbrachten en behoedden een tweede keer te blijven zitten beviel zo goed, dat ik dat zelf ook wilde proberen. Door mijn leeftijd kwam ik een deel van mijn leerlingen in het weekend ook tegen in het café en was het gewoon “Ed”. Een van hen was het vriendinnetje van een van mijn beste vrienden. Een ander was weer het zusje van een vriend. Op maandagochtend schakelden we echter altijd weer terug naar “Meneer Nijpels”. Daar was ik heel strikt in. Er is tussen mij en de leerlingen nooit iets voorgevallen. Mede omdat ik, in de vijf jaar dat ik het deed, een vast vriendinnetje had.’

Was u zo’n brave tiener en twintiger?

‘Toch wel. Ik heb geen opwindend studentenleven gehad en ging maar af en toe uit. Een echte kroegtijger was ik niet. Daar heb ik achteraf spijt van. Mijn meest rebelse daad was dat ik als jong jochie de hele stad heb onder geplakt met de politieke affiches van mijn vader. Om hem te helpen. Daar heb ik een paar uur op het politiebureau voor doorgebracht. Later werd ik zelf politiek actief, door op m’n 23ste voorzitter van de JOVD te worden en op m’n 26ste zitting te nemen in de gemeenteraad van Bergen op Zoom, waar mijn vader voor een lokale partij ook onderdeel van uitmaakte. Omdat dit destijds nog niet was toegestaan, moest een van ons twee vertrekken. Er zou worden geloot. Uiteindelijk sloten we een compromis. Als ik zou afstuderen, zou hij zijn zetel ter beschikking stellen. Zo kwam ik in de raad.’

Om vervolgens, met 32 jaar nog steeds jong, fractievoorzitter te worden van de VVD. Ziet u gelijkenissen met andere – al dan niet voormalige – politieke leiders in de Kamer nu?

‘Klaver, Marijnissen, Jetten, Baudet, bij allemaal zag en zie je dat ze een gewenningsperiode hebben moeten doormaken. Dat had ik natuurlijk ook, al ging de opmars in mijn tijd plotseling heel snel. Er werd van de VVD verwacht dat het nog een aantal jaren wat kleinschaliger in de oppositie zou vertoeven, maar bij de plotselinge verkiezingen in 1982 won ik als lijsttrekker tien zetels. Zaten we daar met een fractie van 36 man, waarvan 22 nieuw in de Kamer. Van alle stemmende jongeren in Nederland kwam 80 procent onze kant op. Al begreep ik wel direct dat populariteit

buitengewoon vluchtig is. Vluchtiger dan alcohol. Terugkijkend was het niet de meest vreugdevolle, en uiteindelijk zelfs zwaarste periode uit mijn loopbaan. Het heeft me harder gemaakt en geleerd niet haatdragend te zijn. Je wordt in de politiek af en toe flink mishandeld en daar moet je je uiteindelijk los van zien te maken. Over zaken heen kunnen stappen.’

Wat was uw gelukkigste tijd in de politiek?

‘Op mijn periode als commissaris van de Koningin in Friesland na, zijn dat de jaren tussen 1990 en 1995 geweest, toen ik burgemeester van Breda was. Als jongetje van twaalf keek ik al dikwijls mee bij gemeenteraadsvergaderingen van mijn vader. Daar zag ik hoe een burgemeester een man was met autoriteit, meer nog dan nu, die zaken kon oplossen. Op mijn vijftiende besloot ik: dat wil ik later ook. En dan het liefst in Maastricht, Den Bosch of Breda. Die laatste is het geworden. Carrières in de politiek zijn nooit te plannen. Het hangt voor een groot gedeelte af van toeval. Iemand overlijdt of vertrekt. Mijn voorganger en de hoofdcommissaris van politie kregen ruzie, waarna beiden opstapten. Ik kon solliciteren en aan de slag.’

Wat is het grootste verschil met de landelijke politiek?

‘Lokaal ben je veel zichtbaarder en kun je gemakkelijker laten zien van mensen te houden. Dat laatste is een absolute vereiste voor deze functie. Je moet vasthouden aan je eigen idealen en opvattingen, geen politieke kameleon zijn, maar tegelijkertijd kunnen schakelen naargelang de persoon die tegenover je zit. Als burgemeester kun je ’s ochtends in gesprek gaan met de directeur van een groot bedrijf, ’s middags een fabriek openen en op de koffie gaan bij een 100-jarige en ’s avonds een onderscheiding uitreiken aan prins carnaval. Alle lagen van de bevolking dus. Ik genoot van elk moment en ben tevreden dat de ontwikkelingen die we destijds doorvoerden vandaag de dag zichtbaar zijn in de stad.’

U begon onverwacht als vrijgezel aan die klus.

‘Ik werd getrouwd benoemd en kwam gescheiden aan. De foto’s van de gelukkige burgemeester met zijn gezin waren al gemaakt en alle spullen overgebracht naar ons nieuwe huis. Tja, dan zit je daar. Helemaal alleen, terwijl je aan de slag ➤

NIEUWE REVU ONTMOET ED NIJPELS

Waar? Bij hem thuis in Amsterdam. **Iets genuttigd?** Koffie en thee. **Verder nog iets?** Nijpels memoreert dat er van zijn tijd als burgemeester van Breda slechts herinneringen zijn overgebleven. Tijdens een overval werden tientallen afscheidscadeaus ontvreemd. Nijpels: ‘Spullen met emotionele waarde die onvervangbaar zijn. Daarom doet me dat veel pijn.’

‘Mijn meest rebelse daad was dat ik als jong jochie de hele stad heb onder geplakt met de politieke affiches van mijn vader’

‘Het klimaatprobleem dient nu te worden aangepakt en kan niet meer worden doorgeschoven naar volgende generaties. Dat zou buitengewoon egoïstisch zijn’

moet en ook het verdriet van zo'n breuk moet zien te verteren. Ik zat toen als oud-minister op de top van mijn bekendheid, dus iedereen vond er ook wat van. Na een half jaar besloot ik mijn sociale leven weer op te pakken, wat lastig was in een stad die overloopt van gezelligheid en waar iedereen weet dat je de burgemeester bent. Gelukkig waren de sociale media er toen nog niet.'

Was dat uw ondergang geworden?

'Geen idee. Wat ik wel weet is dat sociale media nu aan mensen met een publieke functie beper-

kingen opleggen. Dat geldt voor een burgemeester natuurlijk in optima forma. Ik kwam in het weekend in de kroeg hockeymeisjes tegen, die vaders hadden met wie ik doordeweeks over beleidszaken sprak. Daar moest ik dus heel voorzichtig mee omgaan. In het begin stapte ik als BN'er zo'n zaak binnen, maar na verloop van tijd merk je toch dat je er net zo makkelijk bij gaat horen als ieder ander. Onder de rivieren is het café niet enkel voorbehouden aan jongeren, maar lopen alle leeftijden door elkaar. Ook dat hielp. Uiteindelijk heb ik in Breda mijn grote geluk gevonden. "Dankzij" de koningin. Ik moest een koninklijke onderscheiding uitreiken aan een zeer verdienstelijke huisarts, die ik ook persoonlijk kende. Op het feestje daarna in de tuin leerde ik zijn dochter kennen. *The rest is history*, zij is nu al 25 jaar lang mijn vrouw.'

U bent, naast politicus, ook jarenlang presentator geweest van *Tros Aktua in Bedrijf* en later voorzitter van de omroep die het uitzond.

'Een totaal andere wereld waar ik met veel plezier werkzaam in ben geweest. Mede-presentatrice Tineke Verburg en ik namen elkaar regelmatig in de maling. Al moet ik wel zeggen dat ik het vaakst aan de beurt was. Wat een grappen en grollen die vrouw heeft uitgehaald, je wilt het niet weten. Dan had ik bijvoorbeeld geen zin om met mijn bril op te presenteren en zette zij de camera met autocue expres een paar meter naar achteren zodat ik niets kon lezen. Of ze wisselde mijn eindtekst om met die van haar en moest ik, live op tv, onvoorbereid besluiten om daarin mee te gaan of alles uit het blote hoofd te doen.'

Dat zal de regisseur leuk hebben gevonden...

'We zaten vaak zo te sodemieteren, dat die man met enige regelmatig woedend uit zijn hok kwam gestormd om ons terug in het gelid te brengen. Daar had Tineke echter maling aan. De volgende keer deed ze het gewoon weer. Echter wel allemaal off-camera. In de uitzending was ze namelijk zeer strikt, scherp en perfect voorbereid. Haar houding, stijl en nog zoveel meer kenmerken maakten haar tot een van de iconen van de Nederlandse omroepgeschiedenis en waarvan ik veel heb geleerd. Eén aan wie je als kijker een betrouwbare presentatrice had en waarvan niemand wist dat ze voor elke uitzending een glas whisky nam – ik dronk witte wijn – om alvast wat op snelheid te komen.'

Jullie kregen toch ook een relatie?

'Laat ik daar maar eens de waarheid over vertellen. We waren collega's en vrienden, maar niets

meer dan dat. De geruchten over een romance hebben we beiden echter nooit bevestigd of ontkracht. We vonden het wel leuk om het spelletje mee te spelen en genoten van de roddels. Tijdens fotoshoots gingen we zelfs extra dicht bij elkaar staan, zodat de media al helemaal dachten dat het waar was. Stond het de week erop weer in alle kranten en bladen, en wij ondertussen maar lachen. Wij als vriendje en vriendinnetje, men heeft het lang gedacht. Anderhalf jaar geleden overleed ze vrij plotseling. Tenminste, voor mij. Ik had geen idee dat ze ziek was. Dat nieuws heeft ze bij leven maar met een heel klein clubje mensen gedeeld. Slechts 64 mocht ze worden.'

Over leeftijd gesproken: u zegt honderd te willen worden.

'Zolang men mij nodig heeft, ga ik door. Ik vind het nog veel te interessant om mijn werk als kroonlid van de Sociaal-Economische Raad, als voorzitter van het Voortgangsoverleg en nog een aantal andere functies vaarwel te zeggen. Het ligt in het verlengde van waar ik me in het verleden mee bezig heb gehouden. Er ligt nu een klimaatakkoord met zeshonderd afspraken over 170 pagina's en daar moeten we echt mee aan de slag. Titels als "klimaatpaus" en "klimaat-tsaar" heb ik jarenlang om mijn oren gekregen, maar aan het einde van de rit is het merendeel van de mensen tot het besef gekomen dat we de slag naar een klimaatvriendelijke wereld moeten maken. Die transitie is onomkeerbaar, wat sceptici er ook van vinden. Daar trek ik, met een zeker genoegen, een lange neus naar. Het klimaatprobleem dient nu te worden aangepakt en kan niet meer worden doorgeschoven naar de volgende generaties. Dat zou buitengewoon egoïstisch en moreel onaanvaardbaar zijn.'

Toch zijn ze er nog genoeg...

'Daarom is het overtuigen van die laatste groep, met name mensen met een laag inkomen en een slecht geïsoleerd huis, maar ook middenstanders met een klein bedrijf, minstens zo belangrijk als de aanpak van het probleem zelf. Een beter klimaat is niet van vandaag op morgen gerealiseerd. Het is een geleidelijk proces, dat steeds een beetje meer de goede kant op gaat. Kijk bijvoorbeeld naar het anderhalf miljoenste huis met zonnepanelen dat we onlangs vierden. Had dat vier jaar geleden voorspeld en je was voor gek verklaard. We zien dat het gebruik van schone, duurzame energie, of dat nu via water, wind of zon wordt opgewekt, veel sneller gaat dan verwacht. Europa vraagt aan haar leden om nieuwe doelstellingen en een steviger aanpak. Als geboren optimist geloof ik erin dat we er over dertig jaar een stuk beter voor kunnen staan dan nu.'

Trump trok zich namens Amerika in 2017 nog terug uit het klimaatakkoord van Parijs. Zijn opvolger Biden sloot vervolgens weer aan. Zo blijven we aan de gang...

'De overheid is er toen uitgestapt, maar het bedrijfsleven niet. Dat geldt overigens voor de hele wereld. Om James Bond te citeren: grote bedrijven hebben een *licence to operate* nodig. Zij laten zich aan regeringen echt niets gelegen liggen. Denk je dat een staat als Californië zich ook maar iets heeft aangetrokken van de hoge heren in Washington? Ik dacht het niet. Die tussentijdse uitstap heeft dus relatief weinig schade aangebracht. Het is echter te hopen dat komende presidenten de lijn van Joe Biden zullen volgen. De klimaatcrisis is de grootste ellende die ons kan overkomen.'

Erger nog dan covid?

'Op de lange termijn zeker. Vergeleken met het klimaat stelt het virus weinig voor, maar er wordt soms merkwaardig geredeneerd. We willen nog weleens klagen over de kosten van het klimaatakkoord, maar als het om covid gaat, heb ik nog nooit iemand horen zeggen dat het haalbaar en betaalbaar moet zijn. Maar liefst 80 miljard hebben we er in rap tempo doorheen gejaagd om het virus eronder te krijgen, terwijl het formaat van die crisis vele malen kleiner is dat wat we ons klimaat aandoen. Daarmee bagatelliseer ik niets, maar wereldwijd zal de impact van de coronacrisis, in relatie tot het klimaatprobleem, niet zo groot zijn. Overigens ben ik nu op een punt beland dat ik covid-nieuws een beetje uit de weg ga. Ik heb er te veel van gezien. Ik lees acht kranten per dag, maar blader dat tegenwoordig snel door.'

En met de tijd die daardoor overblijft...

'Doe ik leuke dingen met mijn kleinkinderen. Ik maak het grootouderschap veel bewuster mee dan het ouderschap, omdat ik nu niet meer in de ratrace van het leven zit. Laatst sliep de oudste van vijf bij ons en werd opa verbannen naar de logeerkamer, zodat hij bij oma in bed kon slapen. Ik geniet van zijn aanwezigheid. Ook de maandagen dat ik hem en zijn zusje ophaal van school en samen met andere ouders en grootouders aan het hek sta te wachten zijn goud waard. Dat gelukzalige moment dat ze je ontdekken en tevreden op je afkomen, dat zou ik wel honderd keer op een dag willen meemaken.' ✖